

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَابَ اللَّهِ وَ دِيَانَ دِينِهِ

* «باب» در لغت به معنای درب، مدخل و وسیله ی رسیدن به چیزی است، و اصلش راه ورودی یا مدخل مکانها است مثل درب شهرها و خانه ها⁶⁰.

در معنای غیر مادی هم بکار می‌رود، چنانکه رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرموده اند: «أنا مدينة العلم و علي بابها؛ من شهر علم هستم و علي درب آن است.⁶¹»

* امامان بابهای الهی هستند

بدون تردید هر محلی راهی و دری دارد که باید از آن طریق وارد شد. از آنجا که دسترسی به کُنه ذات خدا برای ما مقدور نیست، چنانکه دستور هم داده شده که: «من نظر فی الله کیف هو هلك⁶²» تنها راه دسترسی به خدا و معرفت به او، اهل بیت و امامان هستند .

اصبغ بن نباته گوید: در محضر امیرالمؤمنین علی نشسته بودم که عبدالله بن کواء وارد شد و عرضه داشت: یا امیرالمؤمنین معنای قول خداوند چیست که میفرماید: «وأتوا البيوت من أبوابها؛ واز در خانه ها وارد شوید⁶³»، امیرالمؤمنین فرمودند: مائیم آن خانه ها که خداوند دستور داده وارد آنها شوید و مائیم باب الهی، پس هر که با ما بیعت کند و به ولایت ما اقرار نماید، از آن در وارد شده و کسی که با ما مخالفت دارد و دیگران را بر ما ترجیح دهد، از پشت خانه ها و از غیر راه وارد شده است.⁶⁴

امام صادق علیه السلام فرمود: مراد از آیه «وأتوا البيوت من أبوابها» آن است که هر کاری را از راهش وارد شود. «تفسیر برهان، ج ۱، ص ۱۹۰» و امامان معصوم علیهم السلام فرمودند: ما آل محمد باب خداوند هستیم.

راه شناخت و رسیدن به خدا

در زیارت امام عصر عجل الله فرجه میخوانیم: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَبِيلَ اللَّهِ الَّذِي مِنْ سَلَكِ غَيْرِهِ هَلَكٌ (سلام بر تو ای راه خدا، راهی که هر کس غیر آن را بپیماید هلاک خواهد شد).

امام صادق (ع) می فرمایند:... إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَوْ شَاءَ لَعَرَفَ الْعِبَادَ نَفْسَهُ وَ لَكِنْ جَعَلْنَا أَبْوَابَهُ وَ صِرَاطَهُ وَ سَبِيلَهُ وَ الْوَجْهَ الَّذِي يُؤْتِي مِنْهُ...؛ خدای تبارک و تعالی اگر می خواست، خودش را بی واسطه به بندگان اش می شناسانید، ولی ما را «ابواب» و «صراط» و «سبیل» و «وجه الذی یؤتی منه» قرار داد.

کسانی که از ولایت ما، رو گردانند و دیگران را بر ما ترجیح دهند، از صراط مستقیم منحرف اند و هرگز، راه اهل بیت: با راه غیر آنان برابر و مساوی نخواهد بود. آنان، خود، محتاج پناهندگی به دیگران اند. و آنان، به سوی چشمه های آبی کدر که آبراه خود را از آب های ضعیف و کدر دیگر می گیرد، رفته اند. کسانی که سوی ما - اهل بیت (ع) - آمدند، به سوی چشمه های صاف و زلال آمدند که آبش، به امر پروردگار، جاری است و تمامی ندارد و هرگز خشک و بی آب نمی گردد [اصول کافی ج ۱، کتاب الحج، ص ۲۶۰ و ۲۶۱، ح ۹].

امام صادق عجل الله فرجه میفرماید: الْأَوْصِيَاءُ هُمُ أَبْوَابُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الَّتِي يُؤْتِي مِنْهَا وَ لَوْلَاهُمْ مَا عَرَفَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَ بِهِمْ اِخْتَجَّ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَى خَلْقِهِ.؛ امامان ابواب خداوند عزوجل هستند، ابوابی که از آن درها می توان داخل شد، و اگر ایشان نبودند خداوند عزوجل شناخته نمیشد.

امام باقر (ع) فرموده‌اند: ... فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص بَابُ اللَّهِ الَّذِي لَا يُؤْتِي إِلَّا مِنْهُ وَ سَبِيلُهُ الَّذِي مِنْ سَلَكِهِ وَصَلَ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ كَذَلِكَ كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع مِنْ بَعْدِهِ وَ جَرَى لِلْأُمَّةِ ع وَاحِدًا بَعْدَ وَاحِدٍ؛... رسول خدا باب الهی بودند که فقط از آن در میشد به خدا رسید، ایشان راه خدایی بودند که اگر کسی آن راه را بپیماید به خداوند خواهد رسید و این مقام و جایگاه برای امیرالمؤمنین و امامان بعدی هم خواهد بود.^{۶۵}

^۱ البلد الأمین و الدرع الحصین، النص، ص 582

^۲ کافی 1/477

^۳ کافی 1/487

60 - ترجمه مفردات راغب، ج 1، ص 318

61 - الأمالی (للصدوق)، النص، ص 543

62 - کافی 1/234

63 - بقره 189 /

64 - احتجاج 1/ 227

امام زمان باب الهی هستند نه فقط برای انسان بلکه برای تمام مخلوقات (واسطه فیض - خداوند نیز وقتی بخواهد به مخلوقات خود تفضل نماید از طریق ائمه این که کار را انجام می دهد)

باب الله بودن امام اختصاص به انسان ندارد، بلکه همانگونه که خداوند خدای همه و رب و مربی کل است، این دودمان هم برای کل هستی باب اند. امروز آن پرده نشین سرپرده غیبت باب الله است نسبت به همه آفرینش. هر موجودی، کمتر از ذره تا روح القدس و پایین تر از تحت الثری تا فوق ذروه عرش خدا، بخواهد از خدا فیضی دریافت کند و به جایی راه یابد و به مقامی نائل شود، باید از این در بیاید و دست التجاء و آستین نیازش را به حلقه ی آستانه این باب الله دراز کند تا چیزی عائدش گردد . در شب قدر همه مقدرات یک سال باید به امضای امام زمان علیه السلام برسد.

امام صادق علیه السلام در معرفی جایگاه امامان و اهل بیت علیهم السلام میفرماید: **إِنَّ اللَّهَ خَلَقَنَا فَأَحْسَنَ خَلْقَنَا وَ صَوَّرَنَا فَأَحْسَنَ صُورَنَا وَ جَعَلَنَا عَيْنَهُ فِي عِبَادِهِ وَ لِسَانَهُ النَّاطِقَ فِي خَلْقِهِ وَ يَدَهُ الْمَبْسُوطَةَ عَلَى عِبَادِهِ بِالرَّأْفَةِ وَ الرَّحْمَةِ وَ وَجْهَهُ الَّذِي يُؤْتِي مِنْهُ وَ بَابَهُ الَّذِي يَدُلُّ عَلَيْهِ وَ خَزَائِنَهُ فِي سَمَائِهِ وَ أَرْضِهِ بِنَا أُثْمَرَتِ الْأَشْجَارُ وَ أُيْنَعَتِ الثَّمَارُ وَ جَرَّتِ الْأَنْهَارُ وَ بِنَا يَنْزِلُ غَيْثُ السَّمَاءِ وَ يَنْبُتُ عَشْبُ الْأَرْضِ وَ بِعِبَادَتِنَا عَبْدُ اللَّهِ وَ لَوْ لَا نَحْنُ مَا عَبْدَ اللَّهُ** (براستی خدا ما را آفرید و خوش آفرید و صورتگری کرد و ما را در میان بندگان چشم و دیده بان خود و در میان مردم ما را زبان گویای خویش نمود و دست مهرورزی و رحمت که بر سر بندگانش گشود ما را وجهه خود معرفی کرد که از سوی ان به وی گرایند و باب خود ساخت که بر او رهنا باشد و گنجینه دار خود در آسمان و زمین قرار داد و به برکت وجود ما درختان میوه دهند و میوه ها برسند و نهرها روان شوند به برکت ما باران ببارد و گیاه زمین بروید و بوسیله عبادت ما خداوند پرستیده شد و اگر ما نبودیم خداوند پرستش نمی شد!)

در دعای عدیله کبیر وقتی به امامت ائمه طاهرین علیهم السلام شهادت می دهیم و به نام مبارک امام زمان علیه السلام می رسم ایشان را با این صفات می خوانیم: **... الْحُجَّةُ الْخَلْفُ الْقَائِمُ الْمُنْتَظَرُ الْمَهْدِيُّ، الْمُرْجَى الَّذِي بِنَائِهِ بَقِيَتِ الدُّنْيَا، وَ بِيَمِينِهِ رِزْقُ الْوَرَى، وَ بِوُجُودِهِ ثَبَّتَتِ الْأَرْضُ وَ السَّمَاءُ؛** خداوند شهادت می دهد به امامت حجت جانشین حجت هایت آن صالح قائم مورد انتظار و امید آن کسی که با وجود اوست که دنیا باقیست و به برکت او مخلوقات توروژی می خورند و به سبب اوست که آسمان و زمین پابرجاست... 71

وَنَسَاءَ از شیعیان امام رضا علیه السلام از حضرت پرسید؛ **هَلْ تَبْقَى الْأَرْضُ بِغَيْرِ إِمَامٍ قَالَ لَا قُلْتُ فَإِنَّا نَرَوِي أَنَّهُمْ لَا تَبْقَى إِلَّا أَنْ يَسْخَطَ اللَّهُ عَلَى الْعِبَادِ قَالَ لَا تَبْقَى إِذًا لَسَاخَتْ. ؛** آیا زمین بدون امام باقی می ماند؟ امام پاسخ دادند نه. و نَسَاءَ عرضه میدارد برای ما اینگونه روایت کرده اند که خدا بدون امام بر بندگانش غضب خواهد کرد. امام فرمودند: نه اصلاً باقی نماند بلکه در هم فرو ریزد. 72

ادب و احترام به باب، ادب و احترام به خانه و صاحب خانه است

توجه به باب یک خانه و احترام به آن، علامت محبت و احترام به صاحب و اهل آن خانه است. لذا رسول خدا که محب و شیفته خدا و بلکه فانی فی الله بودند برای ادب و احترام به خدا به باب الله یعنی اهل البیت احترام می گذاشتند (البته اساس این احترام، احترام به خدا و به باب الله بود نه از این جهت که رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله برای قرب و ورود به ساحت الهی ناچار به تمسک به اهل بیتشان باشند چراکه ایشان بالاترین و والاترین بنده الهی ند) و بسیار سفارش هم مینمودند که دیگران تا قیامت به این خاندان احترام گذاشته و همواره ادب را رعایت نمایند، لذا می بینیم رسول خدا صلی الله علیه و آله به کرات هر موقع از مقابل منزل حضرت علی علیه السلام می گذشتند می ایستادند و با ادب به اهل خانه سلام میدادند .

توهین به باب، توهین به کل خانه و صاحب خانه است

لذا اگر فساد و طغیان و سرکشی نفس بالا بگیرد و انسان به حد عداوت با خداوند برسد، چون یارای جسارت و لطمه زدن و قدرت ایستادگی در برابر خود خدا را ندارد، به باب خداوند اهانت و جسارت میکند . و راز اینکه به ائمه و اهل بیت جسارت شد هم همین بود .

سبیه دلی و کینه و بغض از خدا خودش را بر باب خدا علی نشان داد آن موقعی که علیه السلام باب الله را سوزاندند و درب خانه علی علیه السلام و فاطمه را آتش زدند .

اینجاست که سر احادیث بسیاری که به این مضمون رسیده و در زیارت جامعه هم میخوانیم روشن میشود که چرا «مَنْ وَالَاكُمْ فَقَدْ وَالَى اللَّهَ، وَ مَنْ عَادَاكُمْ فَقَدْ عَادَى اللَّهَ، وَ مَنْ أَحَبَّكُمْ فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ، وَ مَنْ أَبْغَضَكُمْ فَقَدْ أَبْغَضَ اللَّهَ، وَ مَنْ اعْتَصَمَ بِكُمْ فَقَدْ اعْتَصَمَ بِاللَّهِ».

هر که با شما اهل بیت علیهم السلام دوستی کرد با خدا دوستی کرده و هر که با شما عداوت داشت با خداوند دشمنی نموده و کسی که شما را دوست داشته باشد خدا را دوست داشته و کسی که شما بدش آید از خدا بدش آمده و آنکه به ریسمان شما دست یازد به ریسمان خدا دست انداخته است ۵

این خداوند عظیم و جلیل باب دارد و باید برای ورود به ساحت او از طریق باب وارد شد، طبعاً باید بین باب و اصل خانه سنخیت و هماهنگی وجود داشته باشد و این نکته عظمت فوق العاده و جایگاه رفیع امام را در اندیشه و اعتقادات شیعه میرساند .

بنابر این باب الله یعنی:

باب معرفت و شناخت الهی

باب رحمت الهی

باب نعمت الهی

باب فضل الهی و...

دِيَانُ دِينِهِ

دیان از نامهای خداوند و به معنای قهار ، حاکم ، قاضی و محاسبه کننده است. 73

* مالک روز جزا خداوند و حاکم آن روز امامان هستند.

در قرآن کریم حساب و جزا در روز محشر به خدا نسبت داده شده « ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ 74 » .

در بیان نورانی امام صادق(ع) خداوند خود را اینطور معرفی نموده : ... إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا قَاصِمُ الْجَبَّارِينَ وَ مُدِيلُ الْمَظْلُومِينَ وَ دِيَانُ الدِّينِ...؛ همانا من خدایی هستم که جز من خدایی نیست، مندر هم کوبنده جبارین و یاریگر مظلومینم و من حاکم روز جزایم...75

ولی با توجه به معارفی که از اهل بیت به ما رسیده متوجه میشویم که این حسابرسی و حاکمیت به نحو طولی بر عهده و در اختیارات امامان ^{علیهم السلام} میباشد .

امیرالمؤمنین ^{علیه السلام} بر منبر مسجد کوفه برای مردم صحبت میکردند و در فرازی از آن خطبه خود را اینطور معرفی نمودند : وَاللَّهِ إِنِّي لَدِيَانُ النَّاسِ يَوْمَ الدِّينِ وَ قَسِيمٌ [بَيْنَ] الْجَنِّ وَ النَّارِ؛ به خدا قسم و به قطع من حاکم انسانها هستم در روز جزا و من تقسیم کننده بهشت و جهنم.76 »

در زیارت ائمه بقیع میخوانیم: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أُمَّةً أَلْهَدَى، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ التَّقْوَى ... وَ أَشْهَدُ أَنَّكُمْ الْأُمَّةَ الرَّاشِدُونَ الْمَهْدِيُونَ... دِيَانُ الدِّينِ؛

سلام بر شما ای امامان هدایت، سلام بر شما که اهل تقواید ... و من شهادت میدهم که شما به تربیت الهی رشد و هدایت شده اید ... و شما حاکم روز جزائید.77 »

73 - القاموس المحيط، ج 2، ص 1575 (دین)

74 - غاشیه 26

75 - الكافي، ج 1، ص 725

76 - تفسير فرات/ص 871

77 - الكافي (ط - الإسلامية)، ج 4، ص 559 :